

4.2

Notat om Investeringsplan for de somatikken og behandlingspsykiatrien i Region Midtjylland

Indledning

I nedenstående er gengivet de materialer vedr. investeringsplaner m.v. der blev forelagt på Forretningsudvalgets møde den 22. januar 2008 (pkt. 5) inkl. rettelser på side 2 som forelagt Forretningsudvalget på mødet.

Dato 23.01.20088
Niels Pedersen / Klaus Bjerre

Side 1

I notatet præsenteres anlægsområdet i følgende hovedafsnit:

- A. Det somatiske område, hvorunder der beskrives det "almindelige anlægsbudget" og "større anlægsprojekter med særlig finansieringsbehov. Endvidere beskrives finansieringsmuligheder.
- B. Psykiatri- og socialområdet, behandlingspsykiatri, hvor de "afledte" anlægsbehov i forhold til psykiatriplanen skitseres.

Sidst i notatet er findes bilag med en detaljeret beskrivelse af elementerne i investeringsplanen for det somatiske område.

A. Investeringsplan for Region Midtjylland på det somatiske område

Trængt anlægsøkonomi i Region Midtjylland

Regionsrådet er blevet orienteret om udfordringerne på anlægsområdet ad flere omgange i 2007. Senest fik Regionsrådet på mødet den 22. august 2007 præsenteret en liste over de mest presserende anlægsprojekter på det somatiske område, der skal tages stilling til indenfor den nærmeste tid. Listen er ikke udtømmende, idet den udelukkende medtager de mest presserende anlægsprojekter på hospitalerne. Heraf fremgik det, at der indenfor de kommende år vil være behov for at iværksætte anlægsprojekter for knap 1 mia. kr.

Ligeledes er den trængte anlægsøkonomi beskrevet i budgettet for 2008, der blev vedtaget på Regionrådsmødet den 26. september 2007. I 2008 er der i anlægsbudgettet således en manko på ca. 100 mio. kr. for de strengt nødvendige projekter, der kendes i dag.

Derudover er der en række anlægsprojekter på hospitalerne, der i princippet i dag skal afholdes indenfor budgettet for bygningsvedligeholdelse mv. på 46 mio. kr. Størrelsen af dette budget skal vurderes nærmere jf. hensigtserklæring i budgetforliget for 2008 om en nærmere undersøgelse af regionens bygningsvedligeholdelse.

Den trængte anlægsøkonomi skyldes flere forhold. Region Midtjylland skal færdiggøre en række anlægsprojekter, som er igangsat i de fire amter samtidig med, at der fra Statens side er givet en fast anlægsramme. Region Midtjylland er derved underlagt en række bindinger samtidig med, at der stilles nye krav til gennemførelse af projekter som akutbehandling af kræftpatienter, Det Nye Universitetshospital i Århus og Det Nye Hospital i Vest, Akut- og Hospitalsplan samt opgradering til moderne standard på regionens hospitaler.

Mål med investeringsplanen

For at skabe et samlet overblik over de kommende års udfordringer har Administrationen udarbejdet en investeringsplan for de anlægsprojekter på det somatiske område, som Region Midtjylland forventes at stå overfor i de kommende år. Der skal dog tages forbehold for, at der kan fremkomme yderligere projekter i de kommende år, som man i dag ikke har kendskab til. Det kunne f.eks. være projekter afstedkommet af myndighedskrav. Investeringsplanen giver samtidig et bud på, hvordan de større anlægsprojekter kan finansieres, og hvilke tiltag der skal iværksættes fra Region Midtjyllands side. Investeringsplanen består dels af projekter, indenfor det "almindelige" anlægsbudget og dels af projekter, som kræver særlig finansiering. De enkelte projekter er nærmere beskrevet i det efterfølgende bilag.

1. Det "almindelige" anlægsbudget (ekskl. medico-teknisk udstyr)

Tabel 1: Investeringer indenfor det "almindelige" anlægsbudget i 2008-indeks (122,3)

Beskrivelse	2008	2009	2010	i alt
Anlægsprojekter fra amterne	152,8	30	0	182,8
Projekter allerede vedtaget i RM	130,1	44,6	0	176,4
Arbejdstilsyn (vedtagne)	13,7	22,6	11,2	47,5
Nu kendte presserende anlægsprojekter (ikke vedtagne)	117,7	66,5	57,5	241,7
Bygningsvedligeholdelse mv. (1)	46	150	150	346
Samlet anlægsbehov	460,3	313,7	218,7	994,4
Det almindelige anlægsbudget	392,6	392,6	392,6	1178
Difference	-67,7(2)	78,9	173,9	183,6

Kilde: Investeringsoversigten 2007-2011 pr. 11. december 2007. Ekskl. overførelser fra 2007 til 2008.

Forklaring til tabel 1:

1) Udgifterne til bygningsvedligeholdelse mv. skal vurderes nærmere jvf. hensigtserklæring i budgetforliget i 2008 om en nærmere undersøgelse af regionens bygningsvedligeholdelse.

2) Den forventede difference i 2008 er lavere end de ca. 100 mio. kr. der blev vurderet i blandt andet budgettet for 2008. Årsagen hertil er, at der er fratrukket projekter som opgradering af medicinrum og opdatering til HPFI-anlæg, der er afstedkommet af nationale initiativer, hvorfor der forventes finansiering fra Statens side via DUT. Samtidig er enkelte projekter forudsat finansieret af de særlige midler til kræftområdet, som pt. forhandles med Staten.

Det "almindelige" anlægsbudget

Ovenstående tabel 1 afspejler den overordnede fordeling af investeringsbehovet indenfor Region Midtjyllands "almindelige" anlægsbudget i årene 2008, 2009 og 2010. I budgettet for

2008 og 2009 indgår udgifter til projekter, der er politisk vedtaget og påbegyndt i amterne. "Almindelige" anlægsprojekter vedtaget i Region Midtjylland udgør i 2008 130,1 mio. kr., mens det for 2009 er 44,6 mio. kr. Samtidig er der et vedtaget projekt i anlægsbudgettet, der er afstedkommet af arbejdstilsynspåbud.

Som det fremgår af tabel 1, er der ligeledes presserende anlægsprojekter, hvilket vil sige projekter i forbindelse med arbejdstilsynspåbud og andre driftsnødvendige projekter, der endnu ikke vedtagne. Det anses dog for ganske afgørende, at projekterne igangsættes i 2008 jvf. tidligere drøftelser i Regionsrådet på regionsrådsmødet den 22. august 2008. Det drejer sig om projekter for i alt 117,7 mio. kr. i 2008, 66,5 mio. kr. i 2009 og 57,5 mio. kr. i 2010. Endelig er der et behov for løbende bygningsvedligeholdelse. Behovet for bygningsvedligeholdelse skal senere vurderes nærmere jvf. hensigtserklæring i budgetforliget 2008. Denne post i anlægsbudgettet uddybes i et efterfølgende afsnit.

Det giver samlet et anlægsbehov i 2008 på 460,3 mio. kr., et samlet anlægsbehov på 313,7 mio. kr. og på 218,7 mio. kr. 2010. Det almindelige anlægsbudget er på 392,6 mio. kr. i hvert af de tre år, hvilket således giver en difference mellem samlet anlægsbehov og finansiering på -67,7 mio. kr. i 2008, 78,9 mio. kr. i 2009 og 173,9 mio. kr. i 2010.

Forbehold og nødvendigheden at et "almindeligt" anlægsbudget på ca. 400 mio. kr.

Der skal i forhold til ovenstående beløb tages en række forbehold. Det skal understreges, at der i opgørelsen over presserende anlægsprojekter kun er medtaget kendte arbejdstilsynspåbud og driftsnødvendige projekter. Det er således ikke medregnet projekter i forbindelse med kapacitetsudvidelser, renovering og ajourføring af den bygningsmæssige standard. Det er uholdbart i en årrække ikke at kunne afsætte midler til disse formål udover budgettet til bygningsvedligeholdelse mv. på 46 mio. kr., og det må derfor anses for nødvendigt, at der i det almindelige anlægsbudget er skabt et årligt råderum på 200-250 mio. kr. til sådanne formål.

Vurderingen er derfor, at der ud af de 200-250 mio. kr. konkret skal afsættes ca. 150 mio. kr. til almindelig bygningsvedligeholdelse som f.eks. opretholdelse af klimaskærm og tekniske installationer. Skønnet er foretaget ud fra nøgletal¹. Det kan opgøres således, at 150 mio. kr. svarer til ca. 2 % af den samlede skønnede ejendomsværdi for regionens bygninger indenfor somatikken ekskl. hospitalspsykiatri.

Samtidig skal det understreges, at det ikke har været muligt at foretage en gennemgående revision af den nuværende tilstand for regionens bygninger. Det skal derfor forventes, at vil komme anlægsprojekter i 2009 og 2010, der ikke er kendskab til i dag. Det kunne eksempelvis være anlægsprojekter afstedkommet af nye arbejdstilsynspåbud. For at imødekomme disse kommende udfordringer er det nødvendigt med et fornuftigt økonomisk råderum. Et samlet almindeligt anlægsbudget (ekskl. medico-teknisk udstyr) på ca. 400 mio. kr. årligt som ikke skal rumme særlige store projekter vurderes således realistisk.

Bundet af projekter fra amterne

En væsentlig årsag til at der er anlægsprojekter, som i 2008 ikke kan finansieres indenfor det "almindelige" anlægsbudget er, at Region Midtjylland specielt i 2008 er økonomisk bundet af en række anlægsprojekter igangsat i amterne. Desuden har det været nødvendigt at

---

¹ Nøgletal er udregnet ud fra System V&S, der er et kalkulationsprogram, der indeholder tekniske og økonomiske informationer til kalkulation og overslagsberegninger af anlægs- og byggeopgaver og til planlægning af bygningsdrift og -vedligehold.

igangsætte anlægsprojekter i forbindelse med nationale initiativer som f.eks. akut kræftbehandling. Som et eksempel besluttede Regionsrådet at opføre en stråleterapienhed i Herning til 165 mio. kr. I den forbindelse gjorde Regionsrådet det klart, at det overfor regeringen skal understreges, at de nuværende anlægsrammer, jf. økonomiaftalen, ikke rummer de nødvendige beløb til bygninger og udstyr.

Der er i forbindelse med tidligere lånepuljer søgt Staten om finansiering, men ansøgningen blev afslået, da Sundhedsstyrelsen i første omgang ikke godkendte etableringen af en stråleterapienhed i Herning. Etableringen er siden blevet godkendt, og for at undgå unødigt forsinkelse har det været nødvendigt i første omgang at finansiere stråleterapienheden via Region Midtjyllands "almindelige" anlægsramme. Denne løsning har medført, at flere "almindelige" presserende anlægsprojekter, ikke kan gennemføres på grund af manglende finansiering. Det drejer sig blandt andet om en række arbejdstilsynspåbud, slidte elevatorer, utætte vinduer, reovering af ventilation og defekte fjernvarmerør mv. Anlægsprojekter der er nødvendige for at give basalt fungerende forhold for patienter, personale og pårørende på regionens hospitaler.

Der er i december 2007 afsendt en forespørgsel omkring lånefinansiering af Stråleterapienheden i Herning på 183,9 mio. kr. Ved en eventuel lånemulighed vil Regionsrådet få sagen fremlagt. En lånefinansiering af dette projekt vil frigøre beløb til de særligt presserende anlægsprojekter.

2. Større anlægsprojekter med særligt finansieringsbehov

I nedenstående tabel 2 fremgår de større anlægsprojekter, som Region Midtjylland står overfor i de kommende år. Hvis udgifterne til de almindelige anlægsprojekter, der er skitseret i tabel 1 skal finansieres samtidig med, at akut kræftbehandling, opgradering til moderne standard, Akutplan, Hospitalsplan, DNU og Det Nye Hospital i Vest skal gennemføres jf. tabel 2 nedenfor, er der behov for en særskilt finansiering af disse store projekter. Det er afgørende, at der nu laves en langsigtet plan og et realistisk beslutningsgrundlag, så Region Midtjylland undgår en unødigt opbremsning i investeringer i bygninger og udstyr til gennemførelse af en ny hospitalsstruktur.

Tabel 2 Større anlægsprojekter med særligt finansieringsbehov

Beskrivelse	2008	2009	2010	Udgifter i eftergl. år	I alt	finansieringsmulighed
Det Nye Universitetshospital i Århus (brutto)	180	350	750	5.042	8.800	Ekspertudvalg v/ Erik Juhl
Akutplan og Hospitalsplan ¹ (brutto) + fælles akut i Århus og Herning					1.500	Ekspertudvalg v/ Erik Juhl
Det Nye Hospital i Vestjylland (brutto)					Skal udredes	Ekspertudvalg v/ Erik Juhl
Opgradering til moderne standard ²					Skal udredes	Ekspertudvalg v/ Erik Juhl
Kræft	250	273	268		791	Ekspertudvalg v/ Erik Juhl eller særlige midler til kræft

Forklaring til tabel 2:

- 1) Til hospitalsplanens investeringsbehov skal tillægges anlægsinvesteringer i Hospitalsenheden Vest, indtil et nyt hospital i Vestjylland står klar samt investeringer til etablering af en fælle akutmodtagelse på Århus Universitetshospital, Århus Sygehus, der kan fungere indtil DNU er klar til ibrugtagning. Omkostningerne i både Vest og Århus skal udredes nærmere.
- 2) skal udredes.

I Region Midtjylland er der flere større anlægsprojekter, der snarest muligt skal have en økonomisk afklaring. Det drejer sig om projekter, hvor dele af projektet allerede er eller snarest skal igangsættes.

Det Nye Universitetshospital i Århus

På Regionsrådsmødet den 16. januar 2008 fik Regionsrådet fremlagt en vurdering af anlægsudgifterne til Det Nye Universitetshospital i Århus. Det er i den forbindelse afgørende at få skabt afklaring omkring finansieringen særligt i forhold til fase 0 af projektet. Fase 0 indeholder for det første Intensiv afdeling I på Århus Universitetshospital, Skejby, der skal ombygges på grund af et arbejdstilsynspåbud og for at imødekomme fremtidige krav. For det

andet skal Sterilcentralen flyttes, da den etage, hvor den eksisterende Sterilcentral er på, skal inddrages til den ny Intensivafdeling. Om- og tilbygningen af Intensivafdelingen skønnes at koste 125 mio. kr., mens opførelsen af en ny Sterilcentral vil koste ca. 110 mio. kr. For det tredje skal Respirationscenter Vest flyttes fra Århus Universitetshospital, Århus Sygehus til Århus Universitetshospital, Skejby, hvor anlægssummen vil være ca. 40 mio. kr. Endelig skal finansieringen af de nødvendige jordkøb, samt rådgiverhonorarer mv. afklares hurtigst muligt.

Akutplan og Hospitalsplan

Akutplanen for Region Midtjylland er vedtaget og indebærer blandt andet, at der skal etableres fælles akutmodtagelse på fem hospitaler i regionen. Det vil have en lang række anlægsmæssige konsekvenser på hospitalerne. Endvidere indebærer Administrationens forslag til Hospitalsplan, som forelægges Regionsrådet den 16. januar 2008, en ajourføring af visse specialer og funktioner mellem hospitalerne, og det vil også have en effekt på de fysiske rammer.

Om- og tilbygningerne skal igangsættes hurtigst muligt. Det estimeres, at de anlægsmæssige bruttoinvesteringer i forlængelse af Hospitalsplanen (inkl. Akutplanen) andrager cirka 1.500 mio. kr. Der er alene tale om et overslag og der skal efterfølgende udarbejdes konkret projekter. Netto estimeres anlægsinvesteringerne til 1.200 mio. kr., hvis man antager, at bygningerne kan afhændes i takt med, at der bliver ledige kvadratmeter, og at man som salgssum anvender ejendomsvurderingen fra 2006.

Til Hospitalsplanens investeringsbehov skal tillægges anlægsinvesteringer i Hospitalsenheden Vest, indtil et nyt hospital i Vestjylland står klar, samt investeringer til etablering af en fælles akutmodtagelse på Århus Universitetshospital, Århus Sygehus, der kan fungere indtil DNU er klar til ibrugtagning. Omkostningerne i både Vest og Århus skal udredes nærmere.

Det Nye Hospital i Vest

Regionsrådet har ligeledes i Akutplanen besluttet, at der skal opføres et nyt fagligt ambitiøst og attraktivt storhospital i den vestlige del af regionen med fuldt udbygget akutmodtagelse. Udredningen med hensyn til placering og den faglige samordning mv. skal allerede påbegyndes i foråret 2008 blandt andet med inddragelse af et eksternt rådgiverfirma. Der skal i den forbindelse ligeledes udarbejdes et skøn over de samlede anlægsudgifter.

Opgradering til moderne standard

Opgradering til moderne standarder for de områder af hospitalerne, der ikke direkte indgår i hverken Akutplanen eller Hospitalsplanen vil ligeledes indbefatte væsentlige anlægsinvesteringer til f.eks. etablering af ensengsstuer, jvf. også den kommende kvalitetsreform.

Kræft

For perioden 2008-2010 står Region Midtjylland over for et samlet investeringsbehov til udstyr og dertil hørende anlæg på ca. 790 mio. kr. Beløbet omfatter en ekstra accelerator i Herning, planlagt udvidelse af kapaciteten i Århus og en fremrykning af udskiftning af acceleratorene i Århus samt indkøb af udstyr og etablering af bygninger i Århus for at imødekomme de stigende behov som følge af mammografiscreening og accelereret kræftbehandling.

Udbygningen af strålebehandlingskapaciteten har til formål at nedbringe behovet for at sende patienter til strålebehandling i andre regioner eller i udlandet. Behovet for 2010 og frem er endnu ikke opgjort, men der forventes blandt andet behov for at udvide strålekapaciteten i Århus med yderligere tre accelerators umiddelbart efter 2010.

3. Finansieringsmuligheder

Der er fra Folketinget givet stærke tilkendegivelser på, at der skal investeres i det danske offentlige sundhedssystem. Det kan blandt andet aflæses i arbejdet med kvalitetsreformen og i regeringsgrundlaget for den siddende regering. Regeringen har nedsat et ekspertpanel som skal vurdere de konkrete større strukturelle anlægsprojekter på sygehusområdet og afgive indstilling til Staten i forhold til de enkelte projekter. Region Midtjylland kan dermed via ekspertpanelet søge finansiering til projekter, der opfylder de opstillede kriterier. En anden mulighed er at indgå aftale med Staten om en særlig lånedispensation til finansiering af de større projekter. Der er i december 2007 afsendt en indledende forespørgsel omkring lånefinansiering af Stråleterapienheden i Herning på 183,9 mio. kr. Ved en eventuel lånemulighed vil Regionsrådet få sagen fremlagt. En lånefinansiering af dette projekt vil, som før nævnt i investeringsplanen, frigøre beløb til de særligt presserende anlægsprojekter.

Med hensyn til finansiering af midler til kræftområdet er der netop gennemført en kortlægning af behovet for apparatur og dertil hørende nødvendige bygningsmæssige ændringer. Der forventes drøftelser med Staten om finansiering af disse udgifter, som for Region Midtjyllands vedkommende beløber sig til ca. 790 mio. kr. i perioden 2008-2010.

For at sikre den nødvendige finansiering dels af de nævnte større anlægsprojekter og dels af projekter indenfor det almindelige anlægsbudget foreslås det således, at der snarest rettes henvendelse til ekspertpanelet omkring:

- Det Nye Universitetshospital i Århus
- Stråleterapienheden i Herning (via ekspertpanel eller via særlig lånedispensation)

Og at der efterfølgende rettes henvendelse til ekspertpanelet vedrørende:

- Det Nye Hospital i Vestjylland
- Følger af Akutplanen
- Følger af Hospitalsplanen
- Følger af opgradering til moderne standard

B: Investeringsplan for Region Midtjylland på Psykiatri- og Socialområdet, behandlingspsykiatrien

Psykiatriplanen er en strategisk plan, der udstikker de overordnede mål for de kommende års beslutninger om prioriteringer, omstilling og udvikling af behandlingspsykiatrien og socialpsykiatrien.

De beslutninger, der efterfølgende vil blive truffet på baggrund af psykiatriplanen vil medføre behov for ændringer af de fysiske rammer om psykiatrien og dermed udløse anlægsudgifter. Der vil være tale om at om – og tilbygge på eksisterende bygninger, ligesom nogle bygninger vil blive lediggjorte og derfor afviklet.

For så vidt angår fremtidig placering af psykiatriske afdelinger og akut modtagelse fremgår det af psykiatriplanen, at

Ad. Distrikt Vest.

I sammenhæng med Region Nordjyllands hjemtagelse af patienter afvikles døgnhusene i Viborg og Skive. Til erstatning oprettes nye senge i Viborg (Søndersøparken), hvor der i forvejen er et lægeligt beredskab. Samtidig udbygges de ambulante behandlingstilbud. Det gerontopsykiatriske sengeafsnit i Viborg afvikles ved samling af de gerontopsykiatriske funktioner i Herning

Ad. Distrikt Syd.

Døgnhuset i Kjellerup afvikles. I en senere etape afvikles sengeafsnit i Silkeborg og der oprettes senge i Horsens til erstatning herfor. Samtidig udbygges de ambulante behandlingstilbud.

Ad. Børne – og ungdomspsykiatrisk Center.

Behandling af patienter med spiseforstyrrelser under indlæggelse samles i et specialiseret sengeafsnit i Århus.

Psykiatriplanen fremhæver, at det tætte samarbejde mellem somatik og psykiatri forventes intensiveret som følge af ny viden om psykisk sygdom og anvendelsen af neuropsykiatriske undersøgelsesmetoder for en præcis diagnosticering. Den strategiske beslutning om placering af de fremtidige psykiatriske døgnfunktioner og beredskaber skal derfor så vidt muligt koordineres med planlægningen af de somatiske hospitalers akutberedskaber og specialeplanlægningen i øvrigt. I psykiatriplanen foreslåes det derfor, at der på længere sigt sker en samling af Psykiatriens behandlingseinheder i den vestlige del af regionen i forbindelse med opførelse af et nyt sygehus i Vestjylland og der tilsvarende ses på, hvorledes og hvornår Århus Universitetshospital, Risskov og Børne – og Ungdomspsykiatrisk Regionscenter, Risskov, kan etableres i sammenhæng med det nye universitetshospital i Skejby.

I psykiatriplanen anbefales det tillige, at der udarbejdes en anlægsplan for de regionale socialpsykiatriske tilbud, afstemt med kommunernes langsigtede planer for benyttelse af tilbudene.

Endelig pointeres det i psykiatriplanen, at de bygningsmæssige forhold er af stor betydning for hensigtsmæssige arbejdsgange, patientsikkerhed, borgernes oplevelse af mødet med Psykiatrien og for medarbejdernes arbejdsmiljø. I konsekvens heraf anbefales det i psykiatriplanen, at den eksisterende bygningsmasse sikres en tidssvarende standard.

På baggrund af psykiatriplanen er der igangsat et udredningsarbejde, der nærmere skal belyse planens anlægsøkonomiske konsekvenser, ligesom der skal udarbejdes en tidsfølgeplan. Når dette udredningsarbejde er bragt længere frem vil det være muligt at opstille en investeringsplan, der er konkret med hensyn til investeringsbehov fordelt på år.

Bilag: Uddybende beskrivelser af anlægsprojekter i Investeringsplanen for Region Midtjylland.

1) Det almindelige anlægsbudget

Tabel 1A: Anlægsprojekter overtaget fra amterne

Investeringsprojekter	Udgifter i 2008	Udgifter i 2009	Udgifter i 2010	I alt	Finansierings mulighed
Renovering af sengeafsnit, Horsens	12,5			12,5	Det almindelige anlægsbudget for RM.
Renovering af klimaskærm, Randers	1,1			1,1	
Renovering af Urologisk Afdeling, Holstebro	24,2	14,4		38,6	
Renovering af elforsyning, Silkeborg	0,3	0,3		0,6	
Opgradering af sluse/isolationsstuer, Skejby	11,2			11,2	
Dansk Neuroforskningscenter, Århus Sygehus	103,5	15,3		118,8	
I alt	152,8	30		182,8	

Kilde: Investeringsoversigten 2007-2011 pr. 11. december 2007. Ekskl. overførelser fra 2007 til 2008.

Renovering af sengeafsnit, Horsens

Arbejdstilsynet besøgte Horsens sygehus i perioden 8. september til 1. november 2004. Besøget medførte et påbud om, at det inden 1. februar 2008 sikres, at plejearbejdet på patientstuer foregår sikkerheds- og sundhedsmæssigt fuldt forsvarligt. Renoveringen af det medicinske sengeafsnit blev påbegyndt i 2005 og planlagt afsluttet i 2008.

Renovering af klimaskærm, Randers

Tagene på Regionshospitalet Randers er i en sådan dårlig stand, at en renovering er påtrængende. På flere er tagene utætte og der er en risiko for følgeskader på øvrige bygningsdele.

Renovering af Urologisk Afdeling, Holstebro

Ringkøbing Amtsråd har i 2005 bevilget i alt 96,8 mio. kr. til renovering af Urologisk afdeling og dialyseafsnittet mv. på Holstebro Sygehus. Med projektet skabes der gode forhold for patienter og pårørende på såvel senge-, behandlings-, og konsultationsafsnit. Projektet er påbegyndt i 2004 og planlagt afsluttet i 2009.

Renovering af elforsyning, Silkeborg

Formålet er udskiftning af nøddieselgeneratoren samt renovering af elforsyningsforholdene. Bevillingen fra Århus Amt er fordelt over perioden 2004-2009.

Opgradering af sluse/isolationsstuer, Skejby

Med henblik på at imødekomme de skærpede krav som følge af SARS epidemien og den stærkt smittefarlige sygdom Ebola opgraderes de eksisterende slusestuer og der opføres en tilbygning

til den eksisterende Infektionsmedicinske afdeling. Projektet planlægges gennemført i perioden 2006-2008

Dansk Neuroforskningscenter, Århus Sygehus

Dansk Neuroforskningscenter (DNC) er et samarbejde mellem Århus Amt, Aarhus Universitet og private erhvervsvirksomheder om etablering af et internationalt hjerneforskningscenter ved Århus Universitetshospital. Formålet med DNC er at integrere forsknings- og behandlingsudvikling for mennesker med hjernesygdomme.

Tabel 1B: Anlægsprojekter vedtaget i Region Midtjylland

Investeringsprojekter	Udgifter i 2008	Udgifter i 2009	Udgifter i 2010	I alt	Finansierings mulighed
Centralkøkken, Århus Sygehus	1,5			1,5	Det almindelige anlægsbudget for RM
Det Nye Universitetshospital i Århus mv.	17,4			17,4	
Stråleterapienhed i Herning	95,8	44,6		140,4	
Stamcelletransplantationsprogram, Århus Sygehus	15,4			17,1	
I alt	130,1	44,6		176,4	

Kilde: Investeringsoversigten 2007-2011 pr. 11. december 2007. Ekskl. overførelser fra 2007 til 2008.

Centralkøkken, Århus Universitetshospital, Århus Sygehus

Madlavningen i centralkøkkenet på Århus Universitetshospital, Århus Sygehus foregår i nedslidte omgivelser. Den indvendige bygningsmasse, de tekniske installationer og inventaret er i dårlig forfatning og utidssvarende i forhold til myndighedernes krav. Anlægsprojektet er planlagt afsluttet i marts 2008.

Det Nye Universitetshospital i Århus mv.

Beløbet er et rammebeløb til afholdelse af udgifter til Det Nye Universitetshospital i Århus i 2008.

Stråleterapienhed, Regionshospitalet Herning

Det indgår i Stråleplanen for Region Midtjylland, at der etableres en stråleterapienhed ved Regionshospitalet Herning. Ifølge Stråleplanen udbygges kapaciteten både i Århus og i Herning. Stråleterapienheden omfatter i alt cirka 5.500 kvm. og medfører en fysisk samling af den onkologiske enhed ved Regionshospitalet Herning omfattende stråleterapienheden, onkologisk ambulatorium samt en onkologisk sengeafdeling

Stamcelletransplantationsprogram, Århus Universitetshospital, Århus Sygehus

På baggrund af stigende behandlingsbehov i regionen og stigende ventetider på behandling på Rigshospitalet oprettes der et komplet non-myeloablant stamcelletransplantationsprogram på Århus Universitetshospital, Århus Sygehus i forbindelse med Hæmatologisk Afdeling (center-satellit samarbejde med Rigshospitalet). Behandlingen tilbydes patienter med meget alvorlige kræftsygdomme, hovedsageligt akut leukæmi og lymfeknudekræft.

Tabel 1C: Nuværende arbejdstilsynspåbud (vedtagne)

Investeringsprojekter	Udgifter i 2008	Udgifter i 2009	Udgifter i 2010	I alt	Finansierings mulighed
Intensiv Terapi Afsnit og Observationsafsnit på Århus Universitetshospital, Århus Sygehus (påbud)	13,7	22,6	11,2	47,5	Det almindelige anlægsbudget for RM.
I alt	13,7	22,6	11,2	47,5	

Kilde: Investeringsoversigten 2007-2011 pr. 11. december 2007. Ekskl. overførelser fra 2007 til 2008.

Intensiv Terapi Afsnit og Observationsafsnittet, Århus Universitetshospital, Århus Sygehus
Århus Universitetshospital, Århus Sygehus, har fra Arbejdstilsynet fået påbud vedrørende arbejdet på Intensiv Terapi Afsnit (ITA), der vurderer, at sengestuerne ikke er dimensioneret til det arbejde, der foregår. Arbejdet på Observationsafsnittet (OBS) lider ligeledes af dårlige arbejdsmiljøforhold på grund af de eksisterende fysiske rammer. Det er derfor nødvendigt at foretage en større ombygning, for at ITA og OBS kan følge de gældende standarder, samtidig med at kapaciteten på ITA sikres. Hele ombygningen forventes færdig ultimo marts 2010.

Tabel 1D: Nu kendte presserende anlægssager

Det er vigtigt at understrege, at der er tale om foreløbige bud for projekterne i tabel 1D. Beløbene skal konkretiseres nærmere ved forelæggelse af de enkelte projekter. Projekterne er ikke oplyst i en prioriteret rækkefølge, da alle vurderes at skulle gennemføres snarest.

Investeringsprojekter	Udgifter i 2008	Udgifter i 2009	Udgifter i 2010	I alt	Finansierings mulighed
Udviklingsplan for Patologisk afdeling (ÅS)	6,5			6,5	Det almindelige anlægsbudget for RM.
Udskiftning af defekte fjernvarmerør, Skanderborg	1,6			1,6	
Til- og ombygning til indretning af ny flowstue m.m., Silkeborg	17,4			17,4	
Udskiftning af CTS, Randers	3,3			3,3	
Renovering af elevatorer, Viborg	8,1			8,1	
Udskiftning af bækkenskyllere og opvaskemaskiner, Viborg	1,6			1,6	
Udskiftning af elevatorer, Randers	4,3			4,3	
Opførelse af osteprorose-pavillon, Århus Sygehus	12,3			12,3	
Sterilcentraler med henblik på akkreditering, Vest	7,6	7,6		15,2	
Forbedring af ventilation, Silkeborg	1,6			1,6	
Primær Sundhed – anlægsarbejder, Fælles	5,4	5,4	5,4	16,2	
Renovering af ventilation, Skejby	10,9	10,9	10,9	32,7	
Udskiftning/modernisering af CTS, Skejby	5,4	6,5	19,5	31,4	
Renovering af vandforsyning, herunder udskiftning af lofter, Silkeborg	1,1			1,1	
Udskiftning af vinduer og udvendige persienner, Viborg	13			13	
Etablering af parkeringsplads, Viborg	5,4			5,4	
Modernisering og opgradering af køleanlæg, Skejby		25	21,7	46,7	
Hæmatologisk dagafsnit, Regionshospitalet Holstebro (påbud)	5,7			5,7	
AT-påbud og etablering af ekstra ortopædkirurgisk kapacitet, Århus Sygehus	6,5	11,1		17,6	
I alt	117,7	66,5	57,5	218,4	

Udviklingsplan for Patologisk Afdeling, Århus Sygehus

Patologisk Institut på Århus Universitetshospital, Århus Sygehus er et af landets største patologiske institutter med stor forskningsaktivitet og er på en række områder førende i landet. Instituttet har dog i en årrække lidt under nedslidte fysiske rammer og betydelige rekrutteringsproblemer. Disse forhold har haft afledt negativ effekt for afdelingens ydelser og svartider. Formålet med udviklingsplanen er blandt andet at øge instituttets attraktionsværdi som arbejdsplads og derigennem sikre en positiv udvikling i bemandsituationen og dermed øget produktion og fald i besvarelestiderne. Bl.a. i forbindelse med kræftområdet er det vigtigt at sikre, at man har den fornødne kapacitet inden for patologien.

Udskiftning af defekte fjernvarmerør, Regionshospitalet Skanderborg

På Regionshospitalet Skanderborg Sundhedscenter skal der udskiftes defekte fjernvarmerør, da flere af fjernvarmerørene er i en stand, så de akut skal udskiftes. Der udarbejdes p.t. en overslagspris.

Til- og ombygning til indretning af ny flowstue m.m., Regionshospitalet Silkeborg

På Regionshospitalet Silkeborg er der behov for at foretage en til- og ombygning til indretning af ny flowstue, herunder også etablering af ekstra kapacitet til forbedring af sterilcentral, opvågningsafsnit og depoter samt anskaffelse af flow og medico-teknisk apparatur m.m. Flowstuen skal blandt andet muliggøre overtagelsen af ca. 500 rygoperationer fra Region Syddanmark.

Udskiftning af CTS, Regionshospitalet Randers

CTS-anlægget anvendes til at overvåge alle systemer på hospitalet, såsom ventilationsanlæg, iltanlæg, vakuumanlæg, køleanlæg, strømforsyning osv. Der er behov for at udskifte anlægget, for at sikre en optimal og sikker drift. Anlægget kan ikke længere supporteres.

Renovering af elevatorer, Regionshospitalet Viborg

14 af hospitalets elevatorer er mellem 20 og 30 år gamle og har som følge af anvendelse nedslidte styringer. På grund af elevatorernes alder er der enkelte komponenter og dele, der ikke længere er i produktion. Det betyder lang reparationstid ved nedbrud. En totalrenovering vil dels give en større driftsstabilitet og dels bevirke en forbedret driftsøkonomi, der følger af et lavere energi-forbrug.

Udskiftning af bækkenskyllere og opvaskemaskiner, Regionshospitalet Viborg

Hovedparten af sygehusets 165 bækkenskyllere og opvaskemaskiner er mere end 20 år gamle. Til de ældste modeller er det ikke længere muligt at fremskaffe reservedele og udskiftning er presserende.

Udskiftning af elevatorer, Regionshospitalet Randers

Der er to grupper af elevatorer på hospitalet. Den ene gruppe blev skiftet i 2004, og den sidste gruppe er også meget slidt og trænger til en udskiftning. Inden for det sidste år er der brugt omkring 70.000 kr. på reparationer for at holde den i gang. Desuden er der enkelte andre elevatorer, som ligeledes bør udskiftes.

Opførelse af osteoporose-pavillon, Århus Universitetshospital, Århus Sygehus

Osteoporoseklinikken er placeret i en barak på Tage Hansens Gade, Århus Sygehus. Pavillonen er i en tilstand, hvor egne teknikere og eksterne rådgivere ikke vurderer det muligt at foretage en genopretning. Både vægge, vinduer, tag og ovenlys er under stærk nedbrydning. Det er således nødvendigt at opføre en ny pavillon, og det vurderes, at det økonomisk mest hensigtsmæssige vil være at placere den i sammenhæng med den kontorpavillon, som er planlagt i forbindelse med etablering af sengeafsnit til stamcelletransplantation.

Sterilcentraler med henblik på akkreditering, Hospitalsenheden Vest

Produktionen af sterilt gods på Regionshospitalet Herning, Holstebro vil få problemer med at leve op til en kommende akkreditering. Det største problem på hospitalerne er, at der p.g.a. pladsmangel er sket en uhensigtsmæssig opdeling af processen omkring sterilisering, hvilket kræver ombygninger, og endvidere er der behov for udskiftning af dele af udstyret.

Forbedring af ventilation, Regionshospitalet Silkeborg

Ventilationen i bygning 3, Medicinsk bygning på Regionshospitalet Silkeborg skal forbedres. I forbindelse med den bygningsmæssige udvidelse ved Ortopædkirurgisk Ambulatorium og et øget behov for ventilation som følge af den nye forhal, er der behov for en opgradering af ventilationskapaciteten i Medicinsk bygning.

Primær Sundhed – anlægsarbejder, Fælles

Region Midtjylland vil gerne bidrage med at understøtte udviklingen væk fra solopraksis og ind i flerlægepraksis. En udvikling, som kan indbefatte regionens involvering i de bygningsmæssige rammer for praksis. Hvis Region Midtjylland i højere grad skal investere i praksis(om)bygninger for at sikre strukturudvikling, rekruttering og fastholdelse i almen praksis, vil det have ressourcemæssige konsekvenser.

Renovering af ventilation, Århus Universitetshospital, Skejby

Ventilationsanlægget skal renoveres på Århus Universitetshospital, Skejby. Anlægget er nedslidt og kræver en teknologisk genopretning for at være fuldt ud funktionsdygtig. Renoveringsprojektet forventes startet i 2008 og afsluttet i 2010.

Udskiftning/modernisering af CTS, Århus Universitetshospital, Skejby

CTS er Århus Universitetshospital, Skejby's centrale overvågningssystem i forhold til bygningsautomatik, blandt andet i forhold til temperatur (og dermed styring af ventilation), døre og vinduer, brand m.v. Styresystemet er forældet og skal derfor udskiftes/moderniseres. Projektet forventes påbegyndt i 2008 og afsluttet i 2012.

Renovering af vandforsyning herunder udskiftning af lofter, Regionshospitalet Silkeborg

På Regionshospitalet Silkeborg skal forskellige lofter nedtages. Der skal i den forbindelse fjernes asbest før udskiftning af defekte vandrør og efterfølgende opsætning af nyt loft inkl. belysning i Klinisk-Biokemisk afdeling.

Udskiftning af vinduer og udvendige persienner, Regionshospitalet Viborg

Der er behov for udskiftning af vinduerne i behandlingsbygningen på Regionshospitalet Viborg. 482 vinduer er mere end 30 år gamle, mens 1.115 vinduer er knap 30 år gamle. Det generelle billede for disse vinduer er, at flere er utætte, mange er punkterede, og ingen af vinduerne er energi-rigtige. For at bringe de nuværende vinduer i stand, skal der foretages en

totalreovering af vinduerne, som omfatter udskiftning af vinduesglas, tætningslister mv. Omkostningerne hertil vil være på ca. 6,4 mio. kr. Desuden skal de udvendige persienner på regionshospitalets højhus udskiftes, da de er 20 til 30 år gamle og nedslidte. Udskiftning af persienerne vil koste ca. 5,8 mio. kr.

Etablering af parkeringsplads, Regionshospitalet Viborg

Gennem de seneste år er stadig flere funktioner flyttet fra hospitalerne i Kjellerup og Skive til Regionshospitalet Viborg. Dette har bevirket, at behovet for parkeringspladser er øget udover "smertegrænsen". Med ibrugtagningen af erstatningsbyggeriet pr. 1. januar 2007 er behovet for parkeringspladser omkring Regionshospitalet Viborg steget yderligere. Hospitalet vurderer, at der bør etableres i omegnen af 500 ekstra pladser samt en tunnel i forbindelse med parkeringspladsen.

Modernisering og opgradering af køleanlæg, Århus Universitetshospital, Skejby

Der skal foretages en generel modernisering og opgradering af køleanlægget på Århus Universitetshospital, Skejby for at imødekomme krav og behov. Hospitalets køleanlæg er freonbaseret. Det er i dag ikke muligt at købe freon inden for EU. Det vurderes, at det er muligt at skaffe brugt freon i ca. 2 år frem. Det er derfor nødvendigt at påbegynde en modernisering af køleanlægget. Projektet forventes påbegyndt i 2009 og afsluttet i 2011.

Hæmatologisk dagafsnit, Regionshospitalet Holstebro

Arbejdstilsynet har konstateret væsentlige arbejdsmiljøproblemer i Hæmatologisk dagafsnit. Det skyldes blandt andet, at pladsforholdene på kontorerne er for små i forhold til antal brugere, ringe mulighed for dagslys og udluftning samt problemer med støj og træk. Det er nødvendigt at ændre lokalernes indretning således, at faciliteter og indretning modsvarer kravene til arbejdet.

AT-påbud og etablering af ekstra ortopædkirurgisk kapacitet, Århus Universitetshospital, Århus Sygehus

Der vil ved en bygningsmæssig rokade og udvidelse i det ortopædkirurgiske område og skadestuen være mulighed for at løse forskellige arbejdstilsynspåbud. En bygningsmæssig rokade og udvidelse vil ligeledes give mulighed for en betydelig udvidelse af den ortopædkirurgiske kapacitet. Etablering af forberedelsesrum og en mere hensigtsmæssig indretning af forskellige faciliteter i tilknytning til operationsgangen vil muliggøre en aktivitetsudvidelse med ca. 1.500 operationer.

2) Større anlægsprojekter med særligt finansieringsbehov

Tabel 2A: Det Nye Universitetshospital i Århus

Investeringsprojekter	Udgifter i 2008	Udgifter i 2009	Udgifter i 2010	Udgifter i eftergl. år	I alt	Finansierings mulighed
Samlet anlægsprojekt (brutto)	180	350	750	5.042	8.800	Ekspertudvalg v/ Erik Juhl

I forbindelse med etablering af Det Nye Universitetshospital i Århus, er det afgørende at få skabt afklaring omkring finansieringen af det samlede projekt, jf. andet punkt på dagsordenen for Regionsrådsmødet, hvor Det Nye Universitetshospital i Århus behandles særskilt. Særligt i forhold til fase 0 af projektet, som indeholder Intensiv afdeling I på Århus Universitetshospital, Skejby, der skal ombygges på grund af et arbejdstilsynspåbud og for at imødekomme fremtidige krav. Samtidig skal Sterilcentralen flyttes, da den etage, hvor den eksisterende Sterilcentral er på, skal inddrages til den ny Intensivafdeling. Om- og tilbygningen af Intensivafdelingen skønnes at koste 125 mio. kr., mens opførelsen af en ny Sterilcentral vil koste ca. 110 mio. kr. Desuden skal Respirationscenter Vest flyttes fra Århus Universitetshospital, Århus Sygehus til Århus Universitetshospital, Skejby, hvor anlægssummen vil være ca. 40 mio. kr. Endelig skal finansieringen af de nødvendige jordkøb, samt rådgiverhonorarer mv. afklares hurtigst muligt.

Tabel 2B: Akutplan og Hospitalsplan

Investeringsprojekter	Udgifter i 2008	Udgifter i 2009	Udgifter i 2010	I alt	Finansieringsmulighed
Regionshospitalet Randers				220	Ekspertudvalg v/ Erik Juhl
Regionshospitalet Viborg				625	
Regionshospitalet Horsens				575	
Regionshospitalet Silkeborg				60	
Hospitalsenheden Vest ¹⁾				-----	
Århus Universitetshospital, Århus Sygehus ¹⁾				-----	
Samlede om- og tilbygninger på regionens hospitaler ekskl. Vest og Århus (netto)				1.200	

Forklaring:

- 1) Beløbene for er under udredning. Det er vigtigt, at der afsættes beløb til ombygninger i Hospitalsenheden Vest og på Århus Universitetshospital, Århus Sygehus, idet der kan gå flere år før Det Nye Universitetshospital i Århus og Det Nye Hospital i Vestjylland er klar til brug.

Akutplanen for Region Midtjylland er vedtaget og indebærer blandt andet, at der skal etableres fælles akutmodtagelse på fem hospitaler i regionen. Det vil have en lang række anlægs-

mæssige konsekvenser på hospitalerne. Endvidere indebærer Administrationens forslag til Hospitalsplan, som forelægges Regionsrådet den 16. januar 2008, en ajourføring af visse specialer og funktioner mellem hospitalerne, og det vil også have en effekt på de fysiske rammer.

Om- og tilbygningerne skal igangsættes hurtigst muligt. Det estimeres, at de anlægsmæssige bruttoinvesteringer i forlængelse af Hospitalsplanen (inkl. Akutplanen) andrager cirka 1.500 mio. kr. Der er alene tale om et overslag og der skal efterfølgende udarbejdes konkret projekter. Netto estimeres anlægsinvesteringerne til 1.200 mio. kr., hvis man antager, at bygningerne kan afhændes i takt med, at der bliver ledige kvadratmeter, og at man som salgssum anvender ejendomsvurderingen fra 2006.

Til Hospitalsplanens investeringsbehov skal tillægges anlægsinvesteringer i Hospitalsenheden Vest, indtil et nyt hospital i Vestjylland står klar, samt investeringer til etablering af en fælles akutmodtagelse på Århus Universitetshospital, Århus Sygehus, der kan fungere indtil DNU er klar til ibrugtagning. Omkostningerne i både Vest og Århus skal udredes nærmere.

Tabel 2C: Det Nye Hospital i Vestjylland

Investeringsprojekter	Udgifter i 2008	Udgifter i 2009	Udgifter i 2010	Udgifter i eftergl. år	I alt	Finansieringsmulighed
Samlet anlægsprojekt (brutto)	Under udarbejdelse				Skal udredes	Ekspertudvalg v/ Erik Juhl

Regionsrådet har i Akutplanen besluttet, at der skal opføres et nyt fagligt ambitiøst og attraktivt storhospital i den vestlige del af regionen med fuldt udbygget akutmodtagelse. Den samlede anlægsudgift vurderes pt. Udredningen med hensyn til placering og den faglige samordning mv. skal allerede påbegyndes i foråret 2008 blandt andet med inddragelse af et eksternt rådgiverfirma.

Tabel 2D: Opgradering til moderne standard

Investeringsprojekter	Udgifter i 2008	Udgifter i 2009	Udgifter i 2010	Udgifter i eftergl. år	I alt	Finansieringsmulighed
Opgradering af eksempelvis sengeafsnit, der ikke sker i forbindelse med akutplanen, hospitalsplanen og opførelse af DNU samt det nye storhospital i Vest.	Skal udredes					Ekspertudvalg v/ Erik Juhl
I alt						

Opgradering til moderne standarder for de områder af hospitalerne, der ikke direkte indgår i hverken Akutplanen eller Hospitalsplanen vil ligeledes indbefatte væsentlige anlægsinvesteringer til f.eks. etablering af ensengsstuer, jvf. også den kommende kvalitetsreform.

Tabel 2E: Kræft

Investeringsprojekter	Udgifter i 2008	Udgifter i 2009	Udgifter i 2010	I alt	Finansierings mulighed
Ekstra accelerator i Herning		55		55	Særlige midler til kræft
Ekstra strålekapacitet i Århus			107	107	
Udskiftning af stråleudstyr i Århus	18	18		36	
Akut Kræft	232	200	161	593	
I alt	250	273	268	791	

Region Midtjyllands Plan Stråleplan fra 2006 beskriver, hvordan Region Midtjylland gennem udbygning af kapaciteten og gennem udskiftning af eksisterende apparatur inden for en årrække i højere grad vil opnå en tilstrækkelig kapacitet på strålebehandlingsområdet. Region Midtjylland er - indtil en udbygning af kapaciteten er gennemført - nødt til at sende patienter til strålebehandling i andre regioner eller i udlandet.

Stråleplanen er siden blevet udfordret af indførelsen af mammografiscreening fra 2008, af Danske Regioners Syvpunktsplan for akut kræftbehandling og den efterfølgende nationale aftale om accelererede kræftbehandlingsforløb. Hertil kommer, at Stråleplanen baserer sig på en årlig stigning i behandlingsbehovet på 5 %. Andre regioner opererer med en årlig stigning på 10 %. På grund af denne usikkerhed og uenighed om det fremtidige behandlingsbehov har Sundhedsstyrelsen iværksat en ny udredning. De nye vurderinger af udviklingen i behandlingsbehovet forventes at foreligge i første halvdel af 2008.

Ifølge Stråleplanen skal der snarest etableres to ekstra accelerators i Herning, to i Århus – og i 2013 yderligere to ekstra accelerators.

Endvidere beskriver Stråleplanen behovet for en løbende udskiftning af eksisterende nedslidte og forældede accelerators.

Ekstra accelerator i Herning

Med henblik på at imødekomme de udfordringer, som er kommet til efter udarbejdelsen af Stråleplanen er der i ovenstående tabel er indarbejdet en tredje ekstra accelerator i Herning i 2009. Acceleratoren placeres i det tredje acceleratorrum, som er forberedt i det igangværende byggeri i Herning. Ud over en permanent større kapacitet ved almindelig drift vil en tredje accelerator gøre det muligt at opretholde en større aktivitet end ellers i perioder med acceleratoredbrud og kommende udskiftninger.

Fremrykning af udskiftning i Århus

Der er endvidere sket en fremrykning af udskiftning af to accelerators i Århus med henblik på gennem en tidssvarende og ensartet apparaturpark at opnå en højere produktivitet.

Ekstra kapacitet i Århus

Der skal jf. Stråleplanen etableres to ekstra accelerators i Århus i 2010. Det er fortsat under udredning, hvordan anlægsprojektet kan indarbejdes i byggeplanerne for Det Nye Universitetshospital.

Med henblik på at imødekomme de nævnte tilkomne udfordringer efter Stråleplanens udarbejdelse undersøges samtidig mulighederne for snarest efter 2010 at etablere ikke bare to, men tre ekstra accelerators i 2010. Ud over en permanent større kapacitet ved almindelig drift vil en tredje accelerator gøre det muligt at opretholde en større aktivitet end ellers i perioder med acceleratoredbrud og kommende udskiftninger.